

აუთსორსინგული მომსახურების გამოყენებასთან დაკავშირებული სარგებელი და პრობლემები

DOI - 10.36962/ecs105/1-2/2022-117

მალხაზ გვიჩია

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
mgvichia1975@gmail.com

ლალი ხარბედია,

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
lali.kharbedia@atsu.edu.ge

რეზიუმე

განხილულია კომპანიის ცალკეული ფუნქციების აუთსორსინგის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. საუბარია ისეთ სფეროებზე, როგორიცაა: იურიდიული მომსახურება, ფინანსური და ბუღალტრული ფუნქციების მესამე მხარისთვის გადაცემა, ადამიანური რესურსების მართვის ფუნქციები და სხვა.

განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ბუღალტრული და ფინანსური აუთსორსინგის ისეთი მიმართულებების განხილვას, როგორიცაა: დებიტორული დავალიანების ამოღება, შიდა აუდიტი, საგადასახადო ანგარიშგება, ფინანსური ანგარიშგება, ტრანზაქციების დამუშავება, ასევე ფულადი ნაკადების მართვა. აღნიშნულია, რომ ასეთი სახის ოპერაციებს არ აქვთ სტრატეგიული მნიშვნელობა კომპანიისათვის და ფინანსურმა დირექტორმა უფრო მნიშვნელოვან საკითხებზე კონცენტრირების მიზნით შესაძლოა მათი შესრულება გადასცეს სხვას. თითოეულ სფეროსთან მიმართებაში წარმოჩენილია აუთსორსინგის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. გამოტანილია დასკვნები აუთსორსინგულ მომსახურებასთან დაკავშირებული სარგებლისა და იმ პრობლემების შესახებ, რომელიც შეიძლება წამოიჭრას მისი გამოყენებისას.

საკვანძო სიტყვები: იურიდიული აუთსორსინგი, ბუღალტრული და ფინანსური აუთსორსინგი, ტრანზაქციების დამუშავება, ფულადი ნაკადების მართვა.

ძირითადი ტექსტი

თანამედროვე ბიზნეს გარემოში მიმდინარე ცვლილებები ახალ მოთხოვნებს უყენებს კომპანიებს კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად და საფუძვლად უდევს სიხალეების დანერგვასა და ახალი მიმართულებების წარმოქმნას. ერთერთ ასეთ მიმართულებას ქართული ბიზნესისათვის წარმოადგენს აუთსორსინგი.

„აუთსორსინგი“ ინგლისური წარმოშობის სიტყვაა და ნიშნავს გარედან რესურსების მიღებას. თანამედროვე გაგებით, იგი გულისხმობს კომპანიის ფუნქციის გარეთ გამოტანას და სრული პასუხისმგებლობის გადაცემას შესაბამის აუთსორსინგულ კომპანიაზე. [3]

მკვლევარები აღიარებენ, რომ აუთსორსინგული მომსახურების ელემენტები ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის შუა პერიოდის შემდეგ გაჩნდა დიდ ბრიტანეთში იურიდიული, აუდიტორული და ბუღალტრული მომსახურების მიმართულებით. მიუხედავად ამისა ცხადია, საერთაშორისო ბაზარზე აუთსორსინგი როგორც შეთანხმებული ურთიერთობისა და კომერციული საქმიანობის სახე, 1962 წელს გამოჩნდა, როდესაც წარმატებული ბიზნესმენის – როს პეროს ფირმა EDS-ma General Motors-Tan თანამშრომლობით 40%-მდე წლიური ეკონომია მიიღო. [2]

თანამედროვე ბიზნეს სამყაროში კონკურენციის ზრდასთან ერთად სულ უფრო მეტი კომპანია მივიდა დასკვნამდე, რომ აუთსორსინგის გამოყენება საშუალებას მისცემდა მოეხდინა ხარჯების მინიმიზაცია და ძირითად ამოცანებზე კონცენტრაციით გაეზარდა საქმიანობის საბოლოო შედეგები და ეფექტიანობა. მომსახურების ეს სახე დინამიურად ვითარდება მსოფლიოში. ამ მხრივ ლიდერობს ინდოეთი, ჩინეთი, ისრაელი, ირლანდია. მნიშვნელოვან წარმატებას მიაღწია ამ ბიზნესში რუსეთმა და უკრაინამ.

რაც შეეხება საქართველოს, მომსახურების ეს ბაზარი მონაწილეთა მრავალრიცხოვნებით არ გამოირჩევა, შედარებით შეზღუდულია მომსახურების ის მიმართულებებიც, რომელსაც აუთსორსინგიულ კომპანიებს უკვეთავენ. ქართულ ბაზარზე

წარმოდგენილია ისეთი კომპანიები, როგორცაა: “Loialte - Audit & Consulting company” (<https://www.loialte.com.ge/ka>), რომელიც კლიენტებს სთავაზობს მომსახურებას შემდეგი მართულებით: ბუღალტრული აუტოსორსინგი, იურიდიული აუტოსორსინგი, შრომის უსაფრთხოების ინსპექტორის აუტოსორსინგი და HR აუტოსორსინგი. მხოლოდ ამ უკანასკნელი მიმართულების მომსახურებას სთავაზობს კლიენტებს HR აუტოსორსინგული კომპანია “ვან ფოინტი”, რომელიც ქართულ ბაზარზე 2019 წლიდან მუშაობს. (www.onepoint.ge); აუტოსორსინგულ მომსახურებას სთავაზობს კომპანია “BBS-Best Business Solution”, რომლის ძირითადი საქმე ბუღალტრული აღრიცხვა და ფინანსური საკონსულტაციო მომსახურებაა. 2015 წლიდან ახორციელებს თავის საქმიანობას საქართველოში აუტოსორსინგული კომპანია “Financial Chain Corporation”, (<https://ge.f-chain.com/>), რომელიც სხვა კომპანიებს სთავაზობს მომსახურებას შემდეგ საკითხებზე: საბუღალტრო მომსახურება; იურიდიული დახმარება, საკადრო პოლიტიკის დაგეგმარება და სხვ.

აუტოსორსინგის გავრცელებულ მიმართულებას მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში და მათ შორის საქართველოში წარმოადგენს ბუღალტრული და ფინანსური ფუნქციების აუტოსორსინგი, რომელიც თავის მხრივ მოიცავს: დებიტორული დავალიანების ამოღების აუტოსორსინგს, შიდა აუდიტის აუტოსორსინგს, საგადასახადო ანგარიშგების აუტოსორსინგს და სხვ. [4] განვიხილოთ ის სარგებელი, რომელიც კომპანიებმა შეიძლება მიიღონ მიმართულებების აუტოსორსინგის გამოყენებისაგან და აგრეთვე ის პრობლემები, რომელიც შეიძლება წამოიჭრას აღნიშნული მომსახურების მიღებისას.

დებიტორული დავალიანების ამოღების აუტოსორსინგის მთავარი უპირატესობა მდგომარეობს იმაში, რომ მომსახურების მომწოდებელი მეტი მონდომებით შეეცდება ამოიღოს დავალიანება კლიენტებისაგან, ვიდრე ამას გააკეთებდა კომპანიის თანამშრომელი. რომ აიძულო დავალიანებაში მყოფი ფიზიკური თუ იურიდიული პირი გადაიხადოს ვალი, საჭიროა განსაკუთრებული უნარები და ვალის ამოღების სპეციალური სააგენტოები

ამ უნარების მქონე ადამიანებით. ამ სააგენტოების გამოყენების უარყოფითი მხარე შეიძლება იყოს ის, რომ ისინი შეიძლება რამდენადმე აგრესიულად მოექცნენ კლიენტებს, რომლებიც ამ მიზეზით მომავალში უარს იტყვიან კომპანიასთან თანამშრომლობაზე. ასევე მხედველობაშია მისაღები ის თანხა, რომელიც მიაქვს ასეთ სააგენტოს. კომპანია სააგენტოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიმართავს, როდესაც დამოუკიდებლად არ შეუძლია ვალის ამოღება. ზოგერთი კომპანია კი საექვო დავალიანებას აღიარებს ხარჯად ისე, რომ არც ცდილობს მიმართოს სააგენტოს. მრავალი კომპანიის გამოცდილება ადასტურებს, რომ „რთული“ დებიტორული დავალიანებასთან მუშაობა უკეთესია გადაეცეს სააგენტოებს, რამდენადაც ისინი მეტი მონდომებით ცდილობენ ამოიღონ ვალი კლიენტისაგან. საქართველოში მომსახურების ამ სახეს ხშირად იყენებენ მიკროსაფინანსო დაწესებულებები.

დღეს კომპანიები ასევე მიმართავენ შიდა აუდიტის აუტსორსინგს. ამ ფუნქციის აუტსორსინგის დადებითი მხარეებია: პროფესიონალთა გუნდის არსებობა, ბუღალტრული აღრიცხვის თანამედროვე მეთოდების ცოდნა, ოპერატიულობა, ხარჯების შემცირება პერსონალის გადამზადებაზე და სხვ.

პროფესიული ცოდნის ერთობლიობა. თუ აუტსორსინგს ახორციელებს მსხვილი სააუდიტორო ფირმა, მას შეუძლია შეცვალოს აუდიტები ყოველი შემონმების დროს იმის მიხედვით, რომელი უფრო მიესადაგება აღნიშნულ კომპანიას.

ორგანიზაციული შესაძლებლობები. მომსახურების მომწოდებელს, რამდენადაც ის სპეციალიზდება მხოლოდ აუდიტზე, შეუძლია მართოს შიდა აუდიტი უკეთესად, ვიდრე ამას გააკეთებდა კომპანიის თანამშრომელი,

ბუღალტრული აღრიცხვის თანამედროვე მეთოდების ცოდნა. აუდიტორი, რომელიც ამონებს მრავალ ფირმას, აგროვებს ცოდნის ბაზას იმის შესახებ, რამდენად უფრო ეფექტიანდ შეიძლება შეასრულოს ესა თუ ის მოქმედება, ასევე მისთვის მისაწვდომია ის ცოდნა და ინფორმაცია, რომელიც თავისი ფირმის სხვა აუდიტორებს გააჩნიათ. შესაბამისად, მას შეუძლია შესთა-

ვაზოს რეკომენდაციები კომპანიებს გასატარებელი ცვლილებების შესახებ. ფირმის შიდა აუდიტის თანამშრომლები კი წლების განმავლობაში შეიძლება მუშაობდნენ და ვერ დააგროვონ ასეთი ცოდნა და გამოცდილება.

ოპერატიულობა. კომპანიას აქვს შესაძლებლობა ოპერატიულად შექმნას და გაგზავნოს აუდიტორთა ჯგუფი უცხოეთის ფილიალის შესამოწმებლად, როცა ამის გაკეთება საკმაოდ ძნელია საკუთარი თანამშრომლებით.

ხარჯების შემცირება პერსონალის გადამზადებაზე. კომპანიას შეუძლია თავიდან აიცილოს შიდა აუდიტის განყოფილებისათვის კადრების შერჩევასა და კვალიფიკაციის ასამაღლებლად მათ გადამზადებასთან დაკავშირებული ხარჯები.

მაგრამ ასევე უნდა გავითვალისწინოთ ის პრობლემებიც, რომელიც შეიძლება უკავშირდებოდეს აუდიტორული შემომცემების ფუნქციის მესამე პირისათვის გადაცემას. ფირმის ხელმძღვანელობამ უნდა მიიღოს სწორი გადაწყვეტილება ღირს თუ არა შიდა შემომცემა მიანდოს გარე შემსრულებლებს. არსებობს რიგი მიზეზებისა, როდესაც ფირმის ხელმძღვანელობამ თავი უნდა შეიკავოს ამ ღონისძიებისაგან. ასეთი მიზეზი შეიძლება იყოს გარე აუდიტორული მომსახურების მაღალი ღირებულება, რომელიც მოიცავს ზედნადებ ხარჯებს და მოგების საკმაოდ მნიშვნელოვან ნაწილს. შიდა აუდიტის განყოფილების არარსებობის შემთხვევაში კი ისინი, როგორც წესი, ითხოვენ უფრო მეტ ანაზღაურებას. აუდიტორული მომსახურების ფირმებში არ არის გამორიცხული მწირი გამოცდილების სპეციალისტების გამოყენებაც. ამიტომ ხელშეკრულების დადებამდე აუცილებელია თითოეული თანამშრომლის კვალიფიკაციის და გამოცდილების დეტალური განხილვა. ხელმძღვანელობამ ასევე უნდა გააცნობიეროს, რომ ის პასუხისმგებელია შიდა კონტროლის სახსრების ფორმირებასა და უზრუნველყოფაზე, ასევე ამ სახსრების აუდიტზე. თუ კომპანიას გადასცემენ სასამართლოს, ის ვერ შეძლებს შიდა კონტროლის არარსებობის გამო პასუხისმგებლობა გადააკისროს გარე აუდიტის შემსრულებელს. ამ შემთხვევაში პასუხისმგებლობა ეკისრება მხოლოდ

ფირმის ხელმძღვანელობას.

ბუღალტრულ ფუნქციებს შორის ყველაზე ხშირად მომსახურების გარე მომწოდებლებს გადაეცემა ხელფასის აღრიცხვის ფუნქცია. შეიძლება გამოიყოს ამ ფუნქციის აუტოსორსინგის შემდეგი უპირატესობები:

- კომპანიას საშუალებას აძლევს საგადასახადო ანგარიშგების ფუნქცია გადააკისროს მომსახურების მომწოდებელს. სახელმწიფო მოითხოვს საგადასახადო ანგარიშგების დროულ წარდგენას და დავიანების შემთხვევაში აწესებს მაღალ ჯარიმებს. თუ ჯარიმების თანხა აღემატება აუტოსორსინგის მომსახურების თანხას, უკეთესია ეს ფუნქცია გადაეცეს მესამე მხარეს.

- საშუალებას აძლევს შეამციროს ხელფასის დარიცხვის პროგრამული უზრუნველყოფის განახლების ხარჯები.

- კომპანიას არ უწევს ხელფასის უწყისის და სხვა ფორმების ბეჭდვა და შესაბამისად პრინტერი და სხვა ტექნიკური აღჭურვილობა არ იქნება დაკავებული ამ მიზნებისათვის.

მიუხედავად ამ უპირატესობებისა, არსებობს მიზეზები, რის გამოც კომპანიამ შეიძლება ეს ფუნქცია არ გადასცეს გარე შემსრულებელს. მათ შორის ასევე მნიშვნელოვანია მომსახურების ღირებულება. შეიძლება მომსახურების ღირებულება იყოს საკამოდ მაღალი. ამასთან, შეიძლება ძირითად მომსახურებაზე თავიდან შესთავაზოს საკამოდ დაბალი ფასი, მაგრამ დამატებითი მომსახურებების ანაზღაურებაზე დაუნესეოს მაღალი ღირებულება. მეორე მიზეზია პერსონალის მონაცემთა ბაზის გადატანის აუცილებლობა მომწოდებელთან, რაც არ გამოირიცხავს გარკვეულ უზუსტობების დაშვებას, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს პერსონალის უკმაყოფილება. გადასახადების ანგარიშების ფუნქციის დელეგირება სასურველია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კომპანიას არ შეუძლია საგადასახადო განყოფილების ფორმირება და უზრუნველყოფა. ეს ფუნქცია ხშირად ორ ნაწილად იყოფა: საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადების აღრიცხვა და ანგარიშგება და ადგილობრივი გადასახადების აღრიცხვა-ანგარიშგება. პირველი ფუნქცია გადაეცემა გა-

რე შემსრულებელს, მეორე ხორციელდება საკუთარი ძალებით. ეს გარემოება განპირობებულია აუტოსორსინგული კომპანიების მომსახურებით, რომლებიც სპეციალიზებული არიან მხოლოდ საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადების აღრიცხვა-ანგარიშებაზე.

როგორც წესი, კომპანია მომსახურების მომწოდებელს გადასცემს ამ ფუნქციას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საკუთარი ბუღალტერია საკამოდ მცირერიცხოვანია და არ არის კომპეტენტური, რომ დროულად და ზუსტად შეასრულოს ეს სამუშაო.

უნდა აღინიშნოს, ამოცანების, პროცესებისა და ფუნქციების ნაწილის მესამე მხარის ორგანიზაციაზე გადაცემის ან არგადაცემის საკითხი ადრე თუ გვიან ყოველი ბიზნესის წინაშე დგება. ეს ყველაფერი დამოკიდებულია კომპანიის განვითარებაზე და ზრდის ტემპზე.

დასკვნა

ამრიგად, აუტოსორსინგი ყოველთვის ხორციელდება გარე კომპანიების მიერ. ისინი იღებენ ვალდებულებებს და ასრულებენ ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებსა და პირობებს: აწარმოებენ დოკუმენტაციას, წარადგენენ ანგარიშებს, თუ დასჭირდათ, დამატებით ქირაობენ პროფესიონალებს. ხოლო დამკვეთი კომპანიის ხელმძღვანელები აკონტროლებენ პროცესს და საბოლოო შედეგს. მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება წარმოიშვას გარკვეული პრობლემები აუტოსორსინგის გამოყენებისას, კომპანიების ხელმძღვანელები აღიარებენ, რომ აუტოსორსინგი წარმოგვიდგება როგორც თანამედროვე ბიზნესის ფინანსური მხარდაჭერის შესაძლებლობა, რამდენადაც მისი გამოყენება საშუალებას იძლევა ხარჯების მინიმიზაციით კომპანია გავიდეს უკეთეს საბოლოო შედეგებზე, გაზარდოს ეფექტიანობა და იყოს კონკურენტუნარიანი სწრაფად ცვალებად ბიზნეს სამყაროში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ა. აბრალავა და სხვ. აუტსორსინგი თანამედროვე სამეწარმეო სისტემაში და ბიზნეს რეალობა საქართველოში. ჟურნალი “ეკონომიკა და ფინანსები”, №1 2021. გვგ 13-20.
2. გ. ქეშელაშვილი, აუტსორსინგული ბიზნესის განვითარების პრობლემები საქართველოში, <https://geoeconomics.ge/?p=4273>;
3. დ. კენჭაძე, თუ რატომ უნდა ავირჩიოთ აუტსორსინგი; <https://davidkenchadze.ge/ka/blog/248>;
4. Панков, В. В. Аутсорсинг в бухгалтерском учете / В. В. Панков, С. А. Наумова // Аудит и финансовый анализ: ВАК. – 2009. – № 1. – С. 5-22.;
5. Joel Harrison, Alison Beal, An Introduction to Outsourcing, 2021 <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/outsourcing-2021>

REFERENCES:

1. A. Abralava “Outsourcing in modern Entrepreneurial system and business reality in Georgia”, magazine-Economics and Finances, #1 2021. pgs 13-20
2. G. Qeshelashvili, “Outsourcing Problems in Georgian Business Development” <https://geoeconomics.ge/?p=4273>
3. D. Kenchadze “Why Should we Choose Outsourcing” <https://davidkenchadze.ge/ka/blog/248>
4. Pankov, V.V. Outsourcing in accounting / V.V. Pankov, S.A. Naumova // Audit and financial analysis: VAK. - 2009. - No. 1. - P. 5-22
5. Joel Harrison, Alison Beal, An Introduction to Outsourcing, 2021 <https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/outsourcing-2021>

BENEFITS AND PROBLEMS OF OUTSOURCING SERVICES

Malkhaz Gvichia,

Academic Doctor of Economics,
mgvichia1975@gmail.com

Lali Kharbedia,

Academic Doctor of Economics
lali.kharbedia@atsu.edu.ge

RESUME

In the work “Benefits and Problems of Outsourcing Services” are reviewed the certain positive and negative sides of outsourcing company’s separate functions such as delegating legal services, financial and accounting services, human resources to other third parties. Special attention is paid to outsourcing financial and accounting services such as: withdrawal of receivables, Internal audit, tax reports, financial reports, moreover, transaction processing and cash flow management. It is mentioned that this kind of operations does not have strategical importance for the company and it is possible to outsource these services to other parties. The work gives positive and negative influence of outsourcing for each separate field.

Based on the reviews the findings are made in regard the benefits of outsourcing and the problems it may cause.

Keywords: Legal outsourcing, financial and accounting outsourcing, transaction processing and cash flow management.